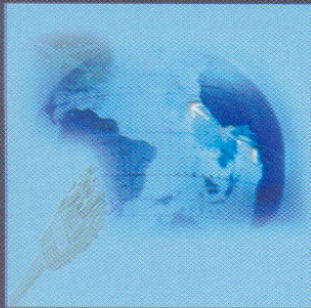
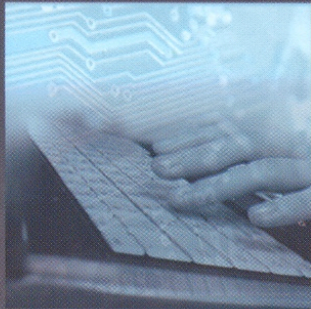

Wyższa Szkoła Handlowa
im. Bolesława Markowskiego
w Kielcach

Zeszyty naukowe 8

TOM 2

ROLA INFORMATYKI W NAUKACH EKONOMICZNYCH I SPOŁECZNYCH

SCeNO

Wyższa Szkoła Handlowa
im. Bolesława Markowskiego
w Kielcach

Zeszyty naukowe 8

TOM 2

**ROLA INFORMATYKI
W NAUKACH EKONOMICZNYCH
I SPOŁECZNYCH**

SCENO

Świętokrzyskie Centrum Edukacji na Odległość

KIELCE 2008

Redaktor naukowy

dr hab. Krzysztof Grysa, profesor WSH w Kielcach

Kierownik Portalu SCENO

dr Zbigniew Zieliński

Recenzenci:

prof. dr hab. Tadeusz Grabiński

dr hab. Krzysztof Grysa, profesor WSH w Kielcach

dr hab. Wiesław Dziubdziela, profesor WSH w Kielcach

dr Zbigniew Zieliński

Rada programowa:

dr hab. Krzysztof Grysa, profesor WSH w Kielcach - Przewodniczący

prof. dr hab. Tadeusz Grabiński

prof. dr hab. Janusz Lewandowski

dr hab. Wiesław Dziubdziela, profesor WSH w Kielcach

doc. dr Jan Waluszewski

dr Artur Maciąg

dr Zbigniew Zieliński

Redakcja wydawnicza:

Jarosław Kościelecki

Artur Janus

Projekt okładki:

Artur Janus

ISBN 978-83-89274-27-4

ISSN 1898-8083

Printed in Poland

Copyright © by Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlowej, Kielce 2008

Strona Projektu: <http://sceno.edu.pl>

Wyższa Szkoła Handlowa im. Bolesława Markowskiego, ul. Peryferyjna 15, pok.323, 25-532 Kielce

Przygotowanie do druku, druk i oprawa: KARAD Usługi Poligraficzne

Nakład: 200 egz.

Spis treści

VI. Wykorzystanie Internetu w nowoczesnym nauczaniu

Agnieszka Piotrowska-Piątek, Piotr Hnidan, Marcin Misiak

E-ekonomia – system nauczania na odległość i wsparcia kształcenia stacjonarnego w Wyższej Szkole Ekonomii i Prawa w Kielcach w opinii użytkowników 9

Beata Stachowiak

Usługi elektroniczne dla studentów na polskich uczelniach 21

Ewa Sarzyńska, Danuta Wosik-Kawala

Możliwości i bariery wykorzystania forum dyskusyjnego w kształceniu osób dorosłych 33

Zbigniew Zieliński

Przegląd narzędzi informatycznych wspomagających tworzenie zasobów (kursów) e-learning 45

Adam Stecyk

Implementacja rozwiązań nauczania komplementarnego (blended learning). Projekt LAMS 55

WZIEU

Agata Wesolowska

Krajowe oraz transnarodowe poradnictwo i doradztwo zawodowe w dobie informatyzacji 65

Anna Pachowicz

Wykorzystanie Internetu w edukacji historycznej 81

Ewa Czubocho

Internet assisted English Language Teaching 87

Marek Małolepszy

Otwarte zasoby edukacyjne – jakie niosą korzyści? 103

Olga Łodyga

Kształcenie hybrydowe – założenia teoretyczne i praktyka 113

Paulina Forma

Netoholizm – zagrożenie dla edukacji wspomaganą technologią informacyjną 119

Teresa Lewandowska-Kidoń

Nauczyciel wobec technologii informacyjno-komunikacyjnych 129

VII. Informatyzacja a rozwój marketingu

Magdalena Szpunar

Dziennikarstwo obywatelskie w dobie Internetu 141

Anna Drab-Kurowska

Marketing internetowy jako źródło przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw 155

Katarzyna Łazowska-Widz

Treści kreowane przez użytkowników Internetu jako źródło informacji konsumenckich 167

Robert Kubacki

Modele i metody wykorzystywane w zarządzaniu relacjami z klientem 175

Szczepan Paszkiel

Zastosowanie metody nieinwazyjnej analizy sygnałów myślowych w neuromarketingu 187

Ewa Grzegorzewska-Ramocka

Współczesne przedsiębiorstwo wobec wyzwań środowiska jego funkcjonowania 195

Małgorzata Paszkowska, Krzysztof Czubocho	
Wpływ internetu na rozwój prawnych instrumentów ochrony e-konsumenta	211
Tomasz Pisarek	
Analiza podaży usług hotelarskich w regionach Polski	229
VIII. Analizy ilościowe w naukach ekonomicznych i społecznych	
Dominik Kubacki	
Istota i handel kontraktami na różnicach kursowych	241
Andrzej Mantaj, Wiesław Wagner	
Macierz sąsiedztwa gmin woj. podkarpackiego – konstrukcja i analiza	253
Grzegorz Maśloch	
Opóźnienia czasowe rozwoju Polski względem Republiki Czeskiej, Węgier i Słowacji	267
Ilona Molenda-Grysa	
Typologia gmin województwa świętokrzyskiego pod względem społeczno-gospodarczego poziomu rozwoju	281
Rafał Marciniak	
Wielokryterialne programowanie wyniku finansowego i zobowiązań podatkowych przedsiębior- stwa	293
Wiesław Dziubdziela	
Ekonometryczny model aukcji internetowych eBay: Stopy zmian cen aukcji	319
Adam Kiersztyn	
Wskaźniki dopasowania modelu do danych empirycznych	327
Grzegorz Kończak	
O pewnym teście dla weryfikacji hipotezy o równości wartości przeciętnych w k populacjach	337
Szymon Jędrasek	
Pojemność zadłużeniowa jako instrument kształtowania struktury kapitału	345
Tomasz Słodziński	
Metoda określania atrakcyjności imigracyjnej krajów	361
Aldona Migala-Warchoł, Izabela Cichocka	
Wykorzystanie analizy korespondencji do opisu jakości życia mieszkańców województwa podkarpackiego	377
Jolanta Wojnar	
Zastosowanie metod taksonomicznych do klasyfikacji państw Unii Europejskiej	395
Miroslaw Zajdel	
Trójsektorowa struktura zatrudnienia w Polsce jako miernik rozwoju społeczno ekonomicznego	407
Agnieszka Majka, Dorota Jankowska	
Modelowanie zjawisk społeczno-ekonomicznych z uwzględnieniem wpływu czynnika sezono- wego	419
Second Bwanakare	
Comparative analysis of labor demand in Polish subregions: a maximum entropy econometric model	427

IX. Inne

Dominik Kubacki

„Konsensus waszyngtoński” jako droga rozwoju krajów słabo rozwiniętych – sukces czy porażka? 445

Marek Krzysztof Zając, Alina Zając

Więziennictwo na progu XXI wieku 453

Janusz Morajda

Badania fraktalnego charakteru finansowych szeregów czasowych 479

Usługi elektroniczne dla studentów na polskich uczelniach

Beata Stachowiak

Streszczenie

W artykule został przedstawiony obraz usług świadczonych elektronicznie studentom na polskich uniwersytetach. W początkowej części zostają omówione usługi dostępne obecnie dla polskich studentów oraz krótko nakreślona perspektywa usług, które mogłyby być świadczone masowo w przyszłości. Następnie zostają przedstawione wyniki badań przeprowadzonych na polskich uniwersytetach pod kątem usług udostępnionych on-line dla studentów. W części końcowej zostaje dokonane podsumowanie, we wnioskach końcowych autorka formułuje tezy dotyczące przyczyn tak słabego, jej zdaniem, stopnia wdrożenia usług on-line na uniwersytetach w Polsce.

Słowa kluczowe: społeczeństwo informacyjne, usługi priorytetowe w społeczeństwie informacyjnym, usługi dla studentów w społeczeństwie informacyjnym.

Wprowadzenie

Opisując otaczającą nas rzeczywistość, często używamy słowa *zmiana*, nie należy się temu dziwić, gdyż jesteśmy świadkami, uczestnikami, a nawet niekiedy inicjatorami przemian. Przemiany dotyczą wielu dziedzin naszego życia, nie omijają także tak ważnego obszaru życia społecznego, jakim jest edukacja. Problem zmian w edukacji jest bardzo szeroki, przyjrzyjmy się jednak tylko pewnemu wycinkowi, a mianowicie, przemianom w funkcjonowaniu szkół wyższych – a jeszcze ściślej, usługom on-line oferowanym studentom przez uczelnie.

Usługi elektroniczne dla studentów

Uczelnia to nie tylko miejsce badań naukowych, to także miejsce działalności dydaktycznej, która jest przecież swojego rodzaju działalnością usługową. Patrząc na szkoły wyższe z takiego punktu widzenia, student jest klientem, a uczelnia powinna zadbać o to, aby mieć jak najwyższą sprzedaż swoich usług i aby ich jakość była możliwie najwyższa po to, by klienci-studenci byli jak najbardziej zadowoleni. Wiadomo, że na rynku edukacyjnym konkurencja zaostrza się nie tylko w wyniku niżu demograficznego i powstawania nowych uczelni, ale także w wyniku wejścia Polski do Unii Europejskiej i otwarcia przed młodymi ludźmi możliwości kontynuowania nauki w innych krajach.

Obecnie do drzwi uczelni pukają roczniki 1989-1990. Dla tego pokolenia stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych jest sprawą naturalną. I szkoły wyższe muszą o tym pamiętać, przygotowując swoją ofertę. Dla pokolenia, które możemy nazwać 1989+, ocena uczelni nie zależy tylko od poziomu kadry, stanu laboratoriów, proponowanych kierunków studiów czy możliwości współpracy

z uczelniami innych krajów, wpływa na nią także poziom usług świadczonych elektronicznie.

Usługi elektroniczne świadczone przez uczelnię dla studentów są ściśle związane z rozwojem społeczeństwa informacyjnego, a ściślej, z usługami priorytetowymi dla społeczeństwa informacyjnego¹. W Polsce stopień udostępniania tych usług stale nie jest zadawalający, ciągle, niestety, gonimy pod tym względem nie tylko czołówkę krajów europejskich, ale także państwa, które zajmują miejsca środkowe w tej klasyfikacji. Na dowód tego stwierdzenia można przytoczyć dane dotyczące wskaźnika korzystania z e-administracji². Dla Polski wskaźnik ten wynosi zaledwie 20%, przy średniej dla UE³ 50%, w przypadku wiodących państw w zakresie 80% (Austria, Estonia). Inne dane wskazują na to, iż w Polsce w roku 2005 jedynie 13% obywateli wykorzystywało Internet dla kontaktów z administracją, przy średniej dla Unii Europejskiej 23% i krajów skandynawskich 50%. Również szkoły wyższe nie oferują usług świadczonych elektronicznie na wystarczającym poziomie, oczywiście znajdują się chlubne wyjątki, jednak ciągle trudno powiedzieć o powszechnym stosowaniu takich rozwiązań.

Podejrzmy do kwestii usług elektronicznych świadczonych dla studentów podobnie jak do usług e-administracji świadczonych dla obywateli. Zastosowania tych ostatnich dzieli się obecnie na trzy kategorie:

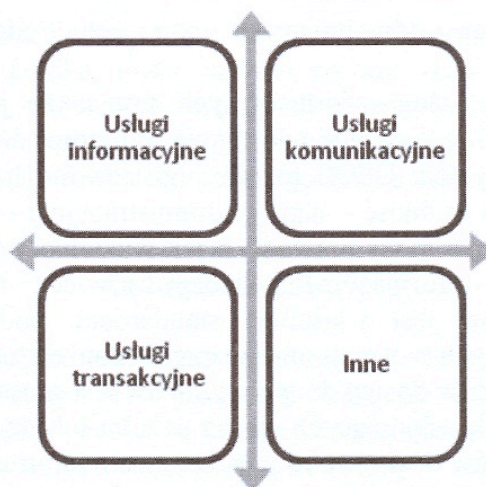
- Usługi informacyjne – udostępnianie informacji na stronach www.
- Usługi komunikacyjne – wymiana informacji i to nie tylko za pośrednictwem poczty elektronicznej, ale także formularzy on-line.
- Usługi transakcyjne – pobieranie i składanie deklaracji, wnoszenie opłat, wypełnianie ankiet i głosowania.

Oczywiście wszystkie usługi elektronicznie świadczone przez uczelnię nie mieszczą się w tym trójpodziale, dlatego też na potrzeby tego artykułu zostanie określona jeszcze jedna kategoria, nazwana *inne*. W kategorii tej mieścić się będzie: e-learning, e-campus i inne. Przystąpmy teraz do scharakteryzowania każdej grupy usług świadczonych drogą elektroniczną.

¹ W roku 2003 firma Cap Gemini Ernst & Young na zlecenie Komisji Europejskiej opracowała raport pt. „Web based survey an Electronic Public Services”, w którym została przedstawiona lista dwudziestu usług świadczonych elektronicznie, w tym dwunastu dla obywateli oraz ośmiu dla firm. Dla obywateli usługami priorytetowymi były: podatki od osób fizycznych, poszukiwanie pracy, wspomaganie socjalne, dokumenty tożsamości, rejestracja samochodu, pozwolenie na budowę, zeznania na policji, biblioteki publiczne, akty urodzenia, zmiany meldunku, rejestracja na uczelniach, usługi opieki medycznej. Natomiast dla firm określono następującą listę: ubezpieczenia socjalne pracowników, podatki dochodowe od firm, podatki VAT, rejestracja nowej firmy, dostarczanie danych statystycznych, deklaracje celne, pozwolenia dotyczące ochrony środowiska, zamówienia publiczne.

² Wskaźnik korzystania z e-administracji ocenia się w oparciu o poziom wybranych usług świadczonych on-line.

³ Unia Europejska jest w tym momencie rozumiana jako wspólnota 25 państw.

Rys. 1. Podział usług świadczonych elektronicznie dla studentów na polskich uczelniach.

Usługi informacyjne

Pierwszym obszarem stosowania usług informacyjnych jest internetowa strona uczelni – powinna być ona jej wizytówką. Obecnie dla wielu kandydatów kontakt ze stroną internetową jest pierwszym kontaktem ze szkołą wyższą. Strona internetowa powinna mieć dwie odsłony – pierwszą tę tradycyjną, do której jesteśmy przyzwyczajeni, oraz tę drugą - oficjalną, którą często ludzie pomijają czyli Biuletyn Informacji Publicznej⁴. Ta strona internetowa – zazwyczaj jest pomijana przez internautów, aczkolwiek można znaleźć na niej wiele ciekawych informacji o przetargach, budżecie, ofertach pracy. Jednak częściej odwiedzana jest ta wersja strony, którą określiliśmy mianem tradycyjnej. Strona internetowa powinna zawierać informacje o uczelni, wydziałach, władzach, prowadzonych kierunkach, warunkach rekrutacji, prowadzonej działalności badawczej. Adres takiej strony powinien być prosty do zapamiętania, najlepiej, aby kojarzył się z nazwą uczelni. Strona główna powinna oczywiście posiadać linki do wydziałów, instytutów, innych jednostek organizacyjnych. Strona internetowa uczelni powinna posiadać inne wersje językowe, jest to istotne w przypadku, gdy uczelnia chce pozyskiwać studentów z innych krajów oraz brać czynny udział w programach międzynarodowej wymiany studentów, np. Socrates. Wydaje się, że w naszym położeniu geograficznym warto posiadać wersję angielską, niemiecką i rosyjską strony internetowej. Dla uczelni, które są zlokalizowane w pasie nadgranicznym, ważne jest to, aby także przygotować wersję w języku sąsiadów. Dla łatwiejszego poruszania się po stronie i wyszukiwania pewnych informacji wskazane jest istnienie modułu wyszukiującego. Usługą związaną ze stroną internetową jest także możliwość prenumerowania newslettera, dostarczającego aktualności z życia uczelni. Strony konkretnych kierunków powinny gwarantować dostęp do programów kształcenia, sylabusów, planów zajęć, informacji

⁴ W myśl ustawy z dnia 6 września 2001 roku o dostępie do informacji publicznej szkoły wyższe są zobowiązane do prowadzenia BIPu.

o dyżurach pracowników, odwoływanych zajęciach, odczytach, seminariach, konferencjach.

Ważnym elementem usług informacyjnych jest także pobieranie formularzy, wzorów gotowych pism. Część uczelni udostępnia wzorcowe dokumenty, warto w tym miejscu wspomnieć, iż system USOS również posiada możliwość składania podań, lecz tu pojawia się pewna trudność – natury administracyjnej – podanie, które nie jest podpisane, właściwie nie ma mocy prawnej. A jak wiadomo, podpis elektroniczny nie jest popularny. Usługi informacyjne świadczy również biblioteka, dostęp do elektronicznych katalogów jest właściwie standardem, podobnie jak dostęp do czasopism prenumerowanych w wersji on-line czy do danych bibliograficznych. Warto w tym miejscu wspomnieć, iż dostęp do tych zasobów jest często ograniczony tylko do stanowisk komputerowych znajdujących się na uczelni lub do ściśle zdefiniowanego grona osób – pracowników i studentów. W usługach informacyjnych mieszczą się również kanały RSS, ale ta akurat usługa nie jest popularna na polskich uniwersytetach – świadczył ją zaledwie jeden.

Usługi komunikacyjne

Usługi komunikacyjne to możliwość komunikowania się za pośrednictwem Internetu z administracją uczelni – tak ważnym dla studenta dziekanatem, nauczycielami akademickimi, innymi studentami. Jednak, aby się skontaktować, potrzebne są adresy mailowe, które nie zawsze publikowane na stronach internetowych. Jednakże dostęp do danych teleadresowych to nawet nie połowa sukcesu – gdyż, jak się okazuje, poważniejszym problemem jest kwestia odpisywania na listy. Niestety, często pracownicy uczelni nie odpisują na listy, a nawet są tacy, którzy nie posługują się pocztą elektroniczną. Obecnie posługiwanie się pocztą elektroniczną nie jest jeszcze koniecznie potrzebne do aktywnego funkcjonowania na uczelni, ale być może za 5-10 lat korzystanie z poczty elektronicznej będzie tym samym co korzystanie z telefonu. Zresztą problem nieodpisywania na listy jest szerszy i dotyka ogólnie administracji, wystarczy zapoznać się z wynikami akcji przeprowadzonych przez Internet Obywatelski – Burmistrz on-line⁵, Poseł on-line⁶.

Aby zagwarantować dostęp do poczty elektronicznej, większość uczelni zapewnia dostęp do własnych serwerów pocztowych. Posiadanie własnych kont pocztowych wymaga także stosowania systemu USOS⁷. Do usług komunikacyjnych należy niewątpliwie forum dyskusyjne studentów, to swoista forma kontaktu – są różne wątki dyskusyjne – mniej lub bardziej oficjalne. W administracji, w sferze usług

⁵ Akcja Burmistrz on-line została przeprowadzona w roku 2002, wyniki badań opublikowane w roku 2003 świadczą o tym, że choć istnieją techniczne środki, to jednak korzystanie z Internetu i poczty elektronicznej nie jest powszechne – jedynie 48% urzędów odpowiedziało w terminie na list wysłany drogą elektroniczną.

⁶ Akcje Poseł on-line zostały przeprowadzone trzykrotnie, w latach 2001, 2003 i 2004, podczas pierwszego badania na list odpowiedziało tylko 13,3% posłów, w roku 2003 już 34,1%, a w roku 2004 28,3% parlamentarzystów.

⁷ USOS – Uczelniany System Obsługi Studiów – rozpowszechniony system, aczkolwiek niektóre z uczelni stosują własne rozwiązania.

komunikacyjnych, wymienia się także wypełnianie formularzy – ta usługa jest używana stosunkowo rzadko przez szkoły wyższe. Do usług komunikacyjnych świadczonych elektronicznie zaliczyć należy także rozsyłanie smsów informacyjnych, np. przypominanie o zakończeniu sesji, terminach egzaminów, terminach płatności. To bardzo rzadko stosowana forma kontaktu, jednakże dla pokolenia sms naturalna i pożądana.

Usługi transakcyjne

Na najwyższym stopniu zaawansowania usług świadczonych elektronicznie na dotychczasowym poziomie rozwoju społeczeństwa informacyjnego są usługi transakcyjne. W przypadku uczelni są to z pewnością: deklarowanie i zapisywanie na zajęcia (czasami walutą w tych transakcjach są żetony⁸ - systemem informatycznym, który pozwala na to, jest m.in. system USOS). Innym przykładem usług transakcyjnych jest rekrutacja. Większość uczelni stosuje już internetową rejestrację kandydatów. Obecnie na uczelniach, szczególnie renomowanych, jest tak wielu kandydatów, że nabór bez wspomaganie informatycznego byłby niemożliwy. Pamiętajmy o tym, iż każdy z maturzystów może składać dokumenty na nieskończenie wiele uczelni. Ograniczenia są podyktowane jedynie możliwościami finansowymi kandydata. Usługi transakcyjne realizuje także biblioteka, przykładami takich usług są: składanie rewersów w wypożyczalni, przedłużanie terminu zwrotu książek. Gdy wspominamy o usługach transakcyjnych, nie możemy zapomnieć także o możliwości zakupu w księgarni uniwersyteckiej bądź też w wydawnictwie uczelnianym. Możliwość zarejestrowania się do przychodni lekarskiej – to także usługa natury transakcyjnej.

Inne usługi

W przypadku usług świadczonych przez uczelnię nie wszystkie można zakwalifikować do trzech wcześniej wymienionych grup, takim przykładem jest e-campus oraz usługi e-learningowe. Niestety, w Polsce usługi e-learningowe nie są rozpowszechnione, oczywiście są uczelnie, na których oferta jest nawet bogata, ale te należą do rzadkości. W zdecydowanej większości uniwersytetów zazwyczaj w ofercie jest kilka „dyżurnych” kursów, zaprojektowanych najczęściej przez entuzjastów i zapaleńców. Najczęściej stosowaną platformą e-learningową na polskich uczelniach jest Moodle.

Usługę e-campus można określić jako wirtualny odpowiednik uczelni i miasteczka uniwersyteckiego. Za pośrednictwem e-campusu mamy dostęp do wszelkich informacji, które są potrzebne studentowi. Są to informacje związane bezpośrednio z nauką, czyli informacje o uczelni, kredytach studenckich, zmianach w regulaminach, wolnych miejscach w akademikach. Na e-campusie możemy znaleźć nieco inne informacje, np. o organizacjach studenckich, klubach, samorządzie studenckim. Możemy także znaleźć dane, które można by nazwać niezbędnikiem studenta: plan miasta, dostęp do poczty elektronicznej, repertuar kin, teatrów. Tu również można

⁸ Patrz żetonowe zapisy na zajęcia z wychowania fizycznego lub na zajęcia językowe, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.

znaleźć informacje z życia uczelni i to nie zawsze te oficjalne, np. o nadaniu kolejnych tytułów profesorskich, wizytach ministrów, itp., ale także o aktualnych problemach, np. o złodziejach ubrań w akademikach⁹.

Analiza sytuacji na polskich uniwersytetach

Analizę stron internetowych oraz usług dla studentów dostępnych poprzez te strony przeprowadzono pod koniec 2008 roku. Ocenie podlegały strony uniwersytetów i to uniwersytetów „bezprymiotnikowych”. Warto wspomnieć, iż w Polsce pod koniec 2008 roku działały trzydzieści trzy uniwersytety, w tym piętnaście uniwersytetów, w których występował przymiotnik, np. medyczny, ekonomiczny¹⁰. Uniwersytety przymiotnikowe nie podlegały badaniu, tak więc ostatecznie analizie poddano osiemnaście uniwersytetów, w tym jeden prywatny – Katolicki Uniwersytet Lubelski. Analiza odbywała się metodą zerojedynekową, usługa była dostępna lub było brak o niej danych.

⁹ Artykuł „Złodziej ubrań w akademikach” z dnia 29 czerwca 2008 roku źródło: <http://umw.student.wm.pl/Zlodzieje-ubran-w-akademiku,47683>.

¹⁰ Zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 roku wyraz *uniwersytet* może być używany w nazwie uczelni, której jednostki organizacyjne posiadają prawo do nadawania stopnia naukowego doktora przynajmniej w dwunastu dyscyplinach, w tym po dwa uprawnienia w dziedzinach nauk humanistycznych, społecznych lub teologicznych, po dwa uprawnienia w dziedzinach nauk matematycznych, fizycznych lub technicznych, po dwa w naukach przyrodniczych oraz po dwa w naukach prawnych lub ekonomicznych. Nazwa uniwersytetu może być wzbogacona przymiotnikiem, w celu określenia profilu uczelni, np. ekonomiczny, medyczny. Tego typu uczelnia, a ściślej jej jednostki organizacyjne, powinny posiadać przynajmniej sześć uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora, w tym co najmniej cztery w zakresie profilu uczelni.

Tabela 1. Usługi informacyjne świadczone drogą elektroniczną na państwowych uniwersytetach w Polsce.

Miasto	BIP ¹¹	Inne wersje językowe	Biblioteka-katalog on-line	Wzorcowe dokumenty	Moduł wyszukiwujący	Newsletter	Informacje organizacyjne	Dostęp do czasopism
Białystok	b. d.	tak	tak	tak	tak	b. d.	rozproszone	tak
Gdańsk	tak	tak	tak	tak	tak	b. d.	rozproszone	tak
Kraków	tak	tak	tak	tak	tak	b. d.	rozproszone	tak
Bydgoszcz	tak	tak	tak	b. d.	tak	tak	rozproszone	tak
Warszawa (UKSW)	tak	tak	b. d.	b. d.	tak	b. d.	rozproszone	b. d.
Warszawa (UW)	tak	tak	tak	tak	tak	tak	rozproszone	tak
Toruń	tak	tak	tak	tak	tak	tak	rozproszone	tak
Lublin (UMCS)	tak	tak	tak	tak	tak	b. d.	rozproszone	tak
Poznań	tak	tak	tak	tak	tak	b. d.	rozproszone	tak
Szczecin	b. d.	tak ¹²	tak	tak	b. d.	tak	rozproszone	b. d.
Opole	tak	tak	tak	tak	tak	b. d.	rozproszone	b. d.
Łódź	tak	tak	b. d.	tak	tak	b. d.	rozproszone	b. d.
Wrocław	tak	tak	tak	tak	b. d.	tak	rozproszone	tak
Katowice	b. d.	tak	tak	tak	tak	b. d.	rozproszone	tak
Olsztyn	tak	tak	tak	tak	tak	b. d.	rozproszone	b. d.
Zielona Góra	tak	tak	tak	tak	tak	b. d.	rozproszone	tak
Lublin (KUL)	tak	tak	tak	tak	tak	b. d.	rozproszone	tak
Rzeszów	tak	tak	b. d.	b. d.	tak	b. d.	rozproszone	tak

Źródło: badania własne

Przystąpmy więc do analizy danych zawartych w tabeli 1. Wszystkie uczelnie biorące udział w badaniu posiadają strony internetowe, aczkolwiek wyraźny jest brak spójności w adresach domen. Czasami jest to skrót od nazwy uniwersytetu i słowo *edu*, czasami określenie *uni* bądź *univ* i nazwa miasta lub skrót od nazwy miasta. Warto byłoby nazwy domen ujednoczyć. Prawie wszystkie badane uczelnie posiadają Biuletyn Informacji Publicznej, niekiedy są problemy z aktualizacją zawartych w nim danych. Wszystkie uniwersytety posiadały angielską wersję strony internetowej, lecz jedynie Uniwersytet Szczeciński stworzył także stronę w języku niemieckim, a przecież lokalizacja Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Zielonogórskiego i Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej jest w strefie nadgranicznej – warto byłoby stworzyć stronę w języku sąsiadów. Praktycznie wszystkie witryny internetowe

¹¹ BIP – Biuletyn Informacji Publicznej.

¹² Tylko na uniwersytecie szczecińskim strona internetowa miała dwie wersje obcojęzyczne: angielską i niemiecką.

posiadają moduł wyszukiwujący, to ułatwia poruszanie się po stronie internetowej. Przeglądając witryny internetowe, zauważamy jedno, że ich schematy budowy są zróżnicowane, więc bez modułu wyszukiwującego znalezienie informacji byłoby trudne i czasochłonne. Strony internetowe zawierają także informacje natury organizacyjnej, jednak są one rozproszone i czasami dotarcie do nich jest bardzo czasochłonne. Niestety, aktualizacja danych organizacyjnych też pozostawia wiele do życzenia.

Biblioteki główne badanych uczelni posiadały swoje strony internetowe, chociaż nie wszystkie udostępniały swoje zasoby katalogowe – takich możliwości brakowało w trzech uczelniach. Nieco gorzej przedstawia się sytuacja pod względem dostępu online do czasopism, w trzynastu przypadkach istniała taka możliwość, w pięciu uczelniach brakowało danych. Oczywiście dostęp do czasopism w niektórych przypadkach jest ograniczony, ograniczenia dotyczą, np. miejsca korzystania – jedynie na komputerach wchodzących w skład sieci uniwersyteckich. Niektóre z uczelni oferowały także dostęp do newslettera, w większości przypadków jednak zamówienie takiej usługi było niemożliwe. Być może podstrona, na której można było to zrobić, została utajniona.

Podsumowując, poziom usług informacyjnych na polskich uniwersytetach wydaje się średnio zadawalający i pozostaje pewien niedosyt. Czym spowodowany? Cóż, błędnymi linkami, nieco siermiężną grafiką, brakiem aktualizacji stron, trudnościami w znalezieniu poszukiwanej informacji.

Tabela 2. Usługi komunikacyjne świadczone drogą elektroniczną na państwowych uniwersytetach w Polsce.

Miasto	Adres strony internetowej	Dostępne dane teleadresowe	Usługi pocztowe na serwerze uczelnianym	Forum dyskusyjne
Białystok	http://www.uwb.edu.pl	tylko numery telefonów - rozproszone	tak	
Gdańsk	http://www.univ.gda.pl	tak	tak	
Kraków	http://www.uj.edu.pl	tak	tak	tak
Bydgoszcz	http://www.ukw.edu.pl	dane rozproszone	tak	tak
Warszawa	http://uksw.edu.pl	dane rozproszone	tak	b. d.
Warszawa	http://uw.edu.pl	tak	tak	b. d.
Toruń	http://www.umk.pl	tak	tak	tak
Lublin	http://www.umcs.lublin.pl	dane rozproszone	tak	tak
Poznań	http://www.amu.edu.pl	tak	tak	tak
Szczecin	http://www.univ.szczecin.pl	dane rozproszone	tak	b. d.
Opole	http://www.uni.opole.pl	tak	tak	tak
Łódź	http://www.uni.lodz.pl	tak	tak	tak
Wrocław	http://www.uni.wroc.pl	tak	tak	b. d.
Katowice	http://www.us.edu.pl	tak	tak	tak

Olsztyn	http://www.uwm.edu.pl	tak	tak	b. d.
Zielona Góra	http://www.uz.zgora.pl	tak	tak	tak
Lublin	http://www.kul.pl	dane telefoniczne, rozproszone	tak	nie
Rzeszów	http://www.univ.rzeszow.pl	dane rozproszone i niepełne	tak	b. d.

Źródło: badania własne

W tabeli 2. został przedstawiony obraz usług komunikacyjnych świadczonych przez uczelnie dla studentów. Jaki jest ich obraz? Cóż, wydaje się, że nie jest tak jasny jak w przypadku usług informacyjnych. Po pierwsze, jest już mały problem z dotarciem do informacji teleadresowych – często są niepełne, np. podawane są numery telefonów, ale brak adresów e-mailowych. Często dane teleadresowe są rozproszone, aby znaleźć adres poczty elektronicznej, należy najpierw odnaleźć wydział, na którym pracuje osoba, do której chcemy napisać, później katedrę, zakład – to bardzo kłopotliwe, dlatego też należy pochwalić rozwiązania, które są zastosowane przez pewne uczelnie – mam tu na myśli specjalne wyszukiwarki pracowników. Oczywiście sama znajomość adresu mailowego nie gwarantuje kontaktu z pracownikiem szkoły wyższej. Cóż, odpisywanie na listy to odrębna kwestia. I może warto byłoby przeprowadzić badania na miarę akcji Posel on-line i Burmistrz on-line.

Do usług komunikacyjnych zalicza się także forum dyskusyjne. Część uczelni udostępnia własne serwery na potrzeby tej usługi. Informację o forach studenckich znaleziono na około 50% stronach uczelni poddanych badaniu, często były to tylko wydziałowe fora dyskusyjne. Żadna z badanych uczelni nie proponowała studentom serwisów sms, chociaż byłoby to ciekawe rozwiązanie. Przecież komunikacja smsowa jest nawet szybsza od poczty elektronicznej, aczkolwiek ma pewne ograniczenia, jeżeli chodzi o rozmiar wiadomości.

Tabela 3. Usługi transakcyjne świadczone drogą elektroniczną na państwowych uniwersytetach w Polsce

Miasto	Internetowa rejestracja kandydatów	Biblioteka- przedłużenie książek	Biblioteka- wypisywanie rewersów	Ocenianie zajęć dydaktycznych	Zapisywanie na zajęcia	Zakupy w księgarni bądź wydawnictwie uniwersyteckim
Białystok	tak	nie	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.
Gdańsk	tak	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.	tak
Kraków	tak	tak	tak	tak	tak	tak
Bydgoszcz	tak	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.	tak
Warszawa (UKSW)	tak	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.
Warszawa (UW)	tak	tak	tak	tak	tak	tak
Toruń	tak	tak	tak	b. d.	tak	tak
Lublin (UMCS)	tak	b. d.	tak	b. d.	b. d.	tak
Poznań	tak	b. d.	tak	tak	tak	tak
Szczecin	tak	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.
Opole	tak	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.	tak
Łódź	tak	b. d.	tak	b. d.	tak	tak
Wrocław	tak	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.	tak
Katowice	tak	b. d.	b. d.	b. d.	tak	b. d.
Olsztyn	tak	tak	tak	b. d.	b. d.	b. d.
Zielona Góra	tak	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.
Lublin (KUL)	tak	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.	tak
Rzeszów	nie	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.	tak

Źródło: badania własne

Ostatnia analizowana grupa usług – to usługi transakcyjne. Podobnie jak w przypadku administracji publicznej, również na uczelniach obszar ten jest najslabiej rozwinięty. Cóż, im wyższy poziom zaawansowania usług, tym niższa przenikalność usług do odbiorców. Właściwie na prawie wszystkich uczelniach obowiązuje internetowa rejestracja kandydatów, jedynie na Uniwersytecie Rzeszowskim przyjmowano dokumenty w tradycyjny sposób. O wiele gorzej przedstawiała się sytuacja usług transakcyjnych oferowanych przez biblioteki. Wypisywanie elektronicznych rewersów było możliwe w blisko połowie placówek, w czterech bibliotekach oferowano także przedłużanie terminu zwrotu książek, dla pozostałych placówek brak danych. To stwierdzenie *brak danych* nie jest równoznaczne z definitywnym brakiem usługi¹³. Świat książek na uniwersytecie to także uniwersyteckie wydawnictwa oraz księgarnie, które coraz częściej oferują sprzedaż online i takie możliwości były dostępne na dwunastu uniwersytetach.

Wśród usług transakcyjnych jest także zapisywanie na zajęcia w systemie USOS, w tym przypadku dane uzyskane w wyniku oglądu stron internetowych nie mogą w pełni oddawać rzeczywistości – gdyż pewne informacje można uzyskać dopiero po zalogowaniu się do systemu obsługi studiów. Odpowiedź *tak* w tabeli 3. wpisano

¹³ Najczęściej jednak brak tej usługi, chociaż istnieje niewielkie prawdopodobieństwo, że usługa jest dostępna po zalogowaniu.

jedynie w sytuacji, gdy na stronie głównej USOSa była informacja o zapisach na zajęcia.

Dla ostatniej kategorii, czyli grupy *Inne* nie została utworzona tabela, trudno byłoby uzyskane dane zapisać w tabeli - najlepiej zwięźle je opisać. Oto dwa wybrane rozwiązania.

Centrum Otwartej i Multimedialnej Edukacji Uniwersytetu Warszawskiego¹⁴ - to nie tylko miejsce, w którym mamy dostęp do kursów proponowanych on-line (a jest ich oferta jest naprawdę duża) przez Uniwersytet Warszawski, ale to także miejsce, w którym możemy znaleźć informacje o e-learningu, konferencjach naukowych związanych z tą tematyką czy też realizowanych projektach przez COME. Oczywiście jest także przedstawiona oferta dydaktyczna w zakresie kursów dla studentów i studiów podyplomowych.

E-Kortowo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego¹⁵ - to serwis informacyjny studentów, zawiera nie tylko informacje o uczelni dla studentów, ale także swoisty niezbędnik: repertuar kinowy, wiadomości z życia uczelni w formie audio i wideo, informacje o sklepach w Olsztynie, zniżkach dla studentów. Jest także dział *Ogłoszenia* z podziałem na kategorie: Praca, Motoryzacja, Dom i nieruchomości, Ogłoszenia drobne.

Podobne rozwiązania jak te, które wymieniono, można znaleźć na Uniwersytecie Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie oraz na Uniwersytecie Łódzkim.

Podsumowanie

Informatyzacja polskich uczelni, w tym w szczególności uniwersytetów, jest procesem i to procesem ciągłym, który trwa i trwać będzie. Poszczególne uczelnie różnią się między sobą stopniem zaawansowania, są ośrodki wiodące, ale też są uczelnie, w których ten proces nie przebiega najlepiej. Różnice występują nie tylko między poszczególnymi uczelniami, ale także między wydziałami. Wydziały reprezentujące nauki ścisłe są zazwyczaj pod tym względem lepiej przygotowane. Wydaje się, że w najbliższym czasie różnice między poszczególnymi ośrodkami należy zniwelować i dążyć do coraz lepszych rozwiązań zgodnie z trendami światowymi.

Informatyzacja polskich uniwersytetów, a raczej szkół wyższych w ogóle, jest niezbędna i konieczność jej przeprowadzenia jest chyba jasna. Powodów tego stanu rzeczy jest kilka, oto niektóre z nich:

1. Rozwój społeczeństwa informacyjnego, większa świadomość obywateli.
2. Postępująca globalizacja rynku edukacyjnego.
3. Wzrastająca konkurencja na rynku edukacyjnym (wewnętrzna i zewnętrzna).
4. Wzrastająca ilość informacji w uczelniach, która musi zostać przetworzona.
5. Wzrastająca ilość informacji statystycznych, które po przeanalizowaniu mogą być pomocne w budowie strategii rozwoju uczelni.

Jednak występują problemy, należą do nich niewątpliwie: ograniczenia finansowe, ograniczenia mentalnościowe pracowników, opór pracowników przed nowymi, innymi obowiązkami. Jednak przy przezwyciężaniu tych problemów musimy pamiętać

¹⁴ Adres internetowy to <http://www.come.uw.edu.pl>.

¹⁵ Adres internetowy <http://www.student.wm.pl>.

o jednym, że wdrożenie rozwiązań tego typu na uczelniach jest swoistym być albo nie być dla szkół wyższych. Dzięki stosowaniu takich rozwiązań pewne czynności stają się prostsze, np. automatyczne naliczanie stypendiów, naliczanie należności studenckich – opłata za akademik, za zaległe egzaminy, automatyczne drukowanie dyplomów, suplementów, zaświadczeń – do WKU, banku, kontrolowanie i rozliczanie pensum, zarządzanie salami, układanie planów zajęć, badanie rentowności kierunków.

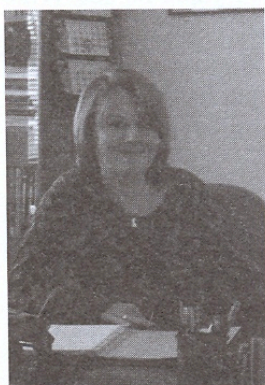
Czy przezwyciężenie tych trudności jest możliwe? Myślę, że tak – tylko czy wystarczy nam czasu? To jednak odrębna kwestia.

Bibliografia

1. Praca zbiorowa., *Informatyczne wspomaganie zarządzania uczelnią*, Centrum Promocji Informatyki, 2005.
2. Czapiński J., Panek T., *Diagnoza społeczna 2007*, Rada Monitoringu społecznego, 2007.

Electronic services for students of Polish universities

The article presents the picture of electronic services for students of Polish universities. The first part of the article describes services available for polish students and there is shortly discussed the perspective of services that can be accommodated for the wide range of recipients in the future. In the next part of the article there are presented the results of the research conducted in the Polish universities with respect to the services for students available on-line. In the final part, which includes conclusions, the author formulates theses concerning the reasons why, in her opinion, there is so poor and disappointing degree of accustoming on-line services in the universities in Poland.

Dr Beata Stachowiak pracuje jako adiunkt w Instytucie Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jej zainteresowania skupiają się na problematyce przygotowania do życia w społeczeństwie informacyjnym oraz edukacji w zakresie stosowania ICT. Jest autorką publikacji poświęconych problematyce edukacji informatycznej oraz społeczeństwa informacyjnego.